

ישיבת פתח

יצא לאור ע"י בית ההוראה "מעין טהור"

עלון מס' 3 - הודש כסלו ב' תשפ"א

בית ההוראה

מעין
טהור

ע"ש מרן הראשון לרבינו עובדיה יוסף זצוק"ל

בנשיאות מורנו הגאון הנדול ר' ברוך שרגא שליט"א
בראשות הרה"ג ר' יעב נסיר שליט"א

בענין הדלקת נרות שבת בשעה שאור החשמל דולק. ובו יתבאר שיש חובה לכבות את אור החשמל בעת הדלקת הנרות

ומרגישים עכ"פ תוספת אורה, אבל בהדלקת הנר במקום שיש אור חשמל דולק אין שום תוספת אלא ממש כאמרת חז"ל "שרגא בטיהרא מאי אהני" שהוא כהדלקת נר באור יום שאינו מועיל כלל, ואינו דומה לנר הדלוק ליד נר דולק במקום חשוך, שבאמת מוסיף אורה. וזה כל אדם יכול לבדוק בעצמו, וכגון בחדר בו דולקים הנרות ואור החשמל דולק, האם יש מקרה שאחד יעמוד מול הנרות וחבירו יבקש ממנו לזוז ממול הנרות כי גורם שיהיה חשוך?. הרי ודאי שלא. ואם כן השאלה חזקה מאוד כיצד מברכים על הדלקת הנר בזמננו שאינה מועילה כלל. [והגר"מ לוי זצ"ל בשו"ת תפלה למשה (ח"א סי' ז) כתב שיש לחלק בין מדליק נרות בעוד היום גדול למדליק ליד חשמל, כי דוקא באור היום אין הנר מועיל אבל ליד אור החשמל מועיל ואין שייך לומר על זה שרגא בטיהרא. ואחר המחילה מכבוד תורתו זצ"ל, הרי המציאות היא בהיפך, וכמו שרואים בבתי כנסיות שמדליקין תאורת החשמל בכל שעות היום, אבל נר במקום חשמל אינו מוסיף כלום כנ"ל. ובאמת כ"כ בשו"ת אגרות משה (אור"ח ח"ה סי' כה), ובשו"ת אז נדברו (ח"ה סימן ה אות ב). והגאון רבי פנחס עפשטיין (בהסכמה לספר מאורות נתן) ועוד, שאור הנר וכיו"ב בטלה באלף לגבי החשמל ושרגא בטיהרא מאי מהני, וכן מוכח מדברי כל האחרונים הנזכרים לקמן. וכן כתב לי הגאון ר' יצחק רצאבי שליט"א. ושוב דברתי בזה עם מו"ר הגאון ר' אליהו מאדאר שליט"א מגדולי תלמידי הגר"מ לוי ואמר שגם רבו הגר"מ לוי וש"פ שכתבו שיש תוספת אור בנר גם במקום שיש חשמל, דברו במציאות החשמל של זמננו שהוא כלפני עשרים ושלושים שנה, שבאמת אור החשמל שהיה מצוי אז (והדומה לו שמצוי בזה"ז הוא הנקרא "מנורת אגס" שיש בו חוט להט) לא היה מאיר באור מבהיק וחזק כמצוי אצלנו באור ה"פלורסנט" ו"לדים", ובמציאות שלנו יודו גם הגר"מ לוי ודעימיה שאין בזה כל תוספת, עכ"ד שליט"א. וע"ע לקמן בדברי הגר"מ לוי הנוספים].

דברי גדולי הפוסקים שכתבו ליישב המנהג ומשא ומתן בדבריהם

וכאמור גדולי הדור האריכו למצוא ישוב למציאות זמננו כיצד מברכין על הדלקת הנר, אולם באמת אין לחדד שהישובים אינם ברורים דיים, (וקודם שאביא דבריהם יש לציין שכולם הודו שהנכון לכבות האור ואחר הדלקת הנרות לשוב ולהדליקו) וכדלהלן, בשו"ת אור לציון (חלק ב פרק יח אות יג) כתב שכל החשש בזה הוא דוקא כשדולק אור שיוצאים בו ידי חובת הדלקת הנרות, משא"כ אור החשמל הדולק מהזרם הכללי, שאי אפשר לצאת ידי חובת הדלקת הנרות, כיון שאור החשמל שדולק ברגע זה אין הוא אותו האור שדולק בעוד רגע, ודומה הדבר לנר שמן הדולק שיש בו מעט שמן, ועתיד לכבות בעוד רגע, שזדאי צריך להדליק נר אחר בברכה, ואף אם יוסיף שמן אח"כ על

הלכה למשה

הלכות אקטואליות ומעשיות
מתוך סדרת הספרים שו"ת הלכה למשה
מאת הרב **יניב נסיר** שליט"א
ראש בית ההוראה ומח"ס שו"ת הלכה למשה

בראשית דברי אקדים שבענין הבא הארכנו הרבה בקונטרס שלם, בכל דברי הראשונים והאחרונים בענין היטב בכל הטענות והיישובים שהובאו בנדון זה וכתבנו הנלע"ד, אלא שבמסגרת העלון לא יכלונו להאריך בכל זה כמובן ועסקנו רק בטענות העיקריות, והחפץ לקבל הקונטרס כולו ישלח בקשה לכתובת המייל טבעמ' 4 וירווח את צמאונו. וראה עוד להלן במדור "רב אורח" (בעמ' 4) מכתבו של הגאון הגדול ר' דוד יוסף שליט"א על הקונטרס הנ"ל

מקור דין הדלקת הנרות וטעמו

שינינו במשנה שבת (כד:; רבי ישמעאל אומר אין מדליקין בעטרן, מפני כבוד השבת. ובגמרא (כה:; ביאר רבא שטעמו של ר' ישמעאל משום שריח העטרן רע וחוששים שמא יצא מן הבית, ושאלו אביי מה החשש אם יצא?, והשיב רבא "שאני אומר הדלקת נר בשבת חובה". ופירשו התוספות שם שה"חובה" הוא שיעשה את הסעודה במקום שהנר דולק משום "עונג שבת". ובטעם הדבר שהדלקת הנר חובה, מבואר בראשונים במסכת שבת שם שהוא בכדי שידמה המצב לאור שיש ביום, כי סעודה חשובה נאכלת ביום כי כך מתענג האדם באכילתו, וממילא כבוד ועונג שבת לאכול סעודת שבת כסעודה חשובה.

ביאור החשש שקיים בזמננו

והנה כבר העירו בכל ספרי הפוסקים שבזה הזמן שאנחנו משתמשים באור החשמל, אם כן כשמדליק נר שבת הדבר צריך ביאור כיצד ועל מה מברך, שהלא בעת שמדליק את הנרות הבית מאיר באור יקרות ובהדלקת הנר אינו מוסיף דבר, ואין בו כל עונג או שמחה, וידוע מ"ש האגודה שבקיץ יעשו נרות ארוכים שלא יכבו קודם לילה, ואם לא יעשו כן הוי ברכה לבטלה דשרגא בטיהרא מאי מהניא [שאור הנר ביום מה הוא מועיל?]. וכ"פ מרן בש"ע (סי' רסג סעיף ט). והדבר קשה שבעתיים לדעת מרן השלחן ערוך (שם סעיף ח) שסובר שאין מברכים על "תוספת אורה" (ולכן הוא פוסק שמי שמדליק נר ליד נר שכבר דולק לא יברך על הדלקתו), שהדבר קשה ביותר. אלא שגם לדעת הרמ"א (שם) שסובר שמברכים על "תוספת אורה" בהדלקת נרות נוספים, משום שכל מה שמתוסף אורה יש בו שלום בית ושמחה יתירה להנאת אורה בכל זיוות הבית (כמ"ש האחרונים). הנה פשוט שכל זה יכון דוקא כשיש "תוספת"

בירור דברי מרן מלכא רבנו עובדיה יוסף זיע"א נזה

הנה מרן מלכא זצ"ל כתב בתחילה בשו"ת יביע אומר (חלק ב' האו"ח סימן טז) ליישב קצת המנהג והוסיף: וכן אנו נוהגים להדליק תחלה את החשמל, ואח"כ מברכת ומדלקת נרות. אולם בספר חזון עובדיה שבת (ה"א עמ' רטז) האריך מרן זצ"ל לפקפק בהיתרו הנ"ל והאריך לבסס ולחזק החומרא לכבות אור החשמל קודם שידליק את הנר. והביא מ"ש בשו"ת ויברך דוד (ה"ב סי' קסד) שאם נרות החשמל דולקים בבית היאך אפשר לברך על נרות השמן שמדליקים לכבוד שבת כיון שבלי הנרות הבית מואר באור גדול של החשמל דשרגא בטיהרא מאי מהני, ולכן קודם הברכה וההדלקה של נרות השמן יש לכבות את נרות החשמל והאשה המדלקת את הנרות תכוין שהברכה שלה תעלה גם על החשמל שתדליק אחר כך, ע"ש. והוסיף שאף בערב שבת שחל בו יום טוב יסדרו הדבר מערב יום טוב על ידי שעון חשמלי באופן שיכבה את אור החשמל קודם ההדלקה לכבוד שבת ואחר כך יודלק שוב החשמל על ידי השעון. וכתב עוד: ויש להעיר שיש לומר שאף הרמ"א שמתיר לברך על תוספת אורה, הני מילי לנר אחר נר. אבל אור החשמל שמאיר שבעתיים מנרות השבת, והוא כשרגא בטיהרא דלא מהני, היה נראה שא"א לברך על נרות שבת כשהבית מלא אור של החשמל, וצ"ע, עכ"ל החזו"ע. (ובקונטרסי הארכתיו ע"ד הרב ילקוט יוסף שבת א- ב קונטרס אחרון סי' ד עמ' תשמז. ומה שבחזו"ע לא פסק כן בסכינא חריפא ובגוף ההלכה למעלה כתב "ראוי מאוד לכבות וכו'". הנה מדברי החזו"ע בהערה מבואר שהוא חובה, ומה שכ"כ בגוף ההלכה נראה שלא רצה לעשות חדשות בסכינא חריפא, ולא בחינם כתב ראוי "מאוד", ומ"מ מכל האמור נראה ברור שדעת מרן החזו"ע זיע"א שראוי מאוד להחמיר בזה וכמעט הוא דבר שבחובה. וכן ראיתי למר בריה הגאון ר' דוד יוסף שליט"א בספרו הנפלא הלכה ברורה (חלק טו בשו"ת אוצרות יוסף שבסו"ס סי' ד) שהאריך הרחיב בכל הנ"ל וכן העלה שהעיקר להחמיר בזה, וגם הגר"ד בסיכום הדברים כתב כן בלשון "ראוי ונכון", וראה לקמן במכתבו שמודה הוא שזה חובה גמורה).

הערה על התקנה בניבוי החשמל והדלקתו אחר הדלקת הנרות ותשובה לזה

ולפי האמור נראה למעשה שיש להקפיד לכבות האור קודם ההדלקה ואחר הברכה וההדלקה תמשיך האשה ותדליק גם אור החשמל ותכוין בעת הברכה על הכל, וכן הורו למעשה רבים מהאחרונים, (הלא המה מהר"א מני, המשנת יעקב, החמדת צבי, הגר"ר יצחק הכהן מג'רבא בספר יצחק ירנן, הגר"ר יעקב קמינצקי בספר אמת ליעקב, הגר"ר ישראל דוד הארפענעס בשו"ת ויברך דוד, הבאר משה, הגר"ר נפתלי הירצקא העניג בשו"ת תפארת נפתלי, הגר"ר בנימין זילבר בשו"ת אז נדברו, שו"ת תשובות והנהגות בשם הגר"מ פיינשטיין. ובספר פסקי תשובות ובשו"ת רבבות אפרים בשם כמה גאוניו. ובספר שבות יצחק שכן נהג הגר"ש אלישיב (וכן הובא גם בשמו בספר דרור יקרא, ושהגר"ש"א שיבח מנהג זה במאוד, ובפרט אם הבעל מדליק החשמל אחריה שבכך הוא שותף במצוה. וכ"כ מרנא החזו"ע, וכן נהג הגאון ר' שלום מזרחי מגדולי חכמי ישיבת פורת יוסף, והגר"ר שמואל אהרן יודלביץ, והגר"ש דבילצקי, והגאון ר' יעקב יוסף, והגר"ד יוסף שליט"א ועוד. המקורות אפשר לראות בקונטרסי). לכבות את אור החשמל קודם שמדליק את הנרות ואח"כ לחזור ולהדליקו, וגם המיישבים מנהג העולם כנ"ל כתבו במפורש שהנכון לנהוג ככל האחרונים הנ"ל. אלא שכמה חכמים (הגר"ר קרליץ בס' חוט שני, הגר"ר מרדכי מלכא בשו"ת דרך המלך. ואחי חביבי ידי"ן הגאון ר' יעקב נסיר שליט"א בספרו שו"ת שאל יעקב) העירו שאם הטעם הוא משום שלום בית, א"כ כיצד אפשר לברך על הנר מאחר וידוע שאח"כ ידליק את אור החשמל ולא הנר יעשה את השלום בית אלא אור החשמל מאחר שהוא חזק יותר וכדלעיל, ולכאורה הרי זה דומה לנר שאין בו מספיק שמן בכדי שימשיך לדלוק בשבת שודאי הוא

אותו הנר, מ"מ ברכתו שברך קודם לכן הוי ברכה לבטלה, וה"ה באור החשמל. אולם מלבד שסברת האור לציון בחשמל לא הסכימו לה כל הפוסקים המתירים להדליק נר בחשמל (וכן לענין עוד נידונים רבים), וכתבו עוד שעכ"פ במציאות בזמננו בחברת החשמל מוכח שלא כהרב אור לציון. עוד יש להעיר על דבריו שאור הנר ליד החשמל אינו בגדר "תוספת אורה" אלא כ"שרגא בטיהרא" שאינו מוסיף כלום בהדלקתו, ולכן אף אם היתה שיטתו בעיקר ה"חשמל" מוסכמת, עדיין אין בדבריו ישוב למציאות שלנו.

והגאון ר' שלמה זלמן אורבך זצ"ל (בספר שלחן שלמה סי' רסג אות יג) כתב שהדבר באמת צריך עיון, אבל כתב ליישב קצת המנהג שאפשר שזה נעשה כ"מנהג חשוב" להוסיף נרות ולברך על זה, כמו שמברכים על הדלקת נרות חנוכה בבית הכנסת. וכתב עוד שאף שהנרות לא מוסיפים שמחה ולא שלום בית, מכל מקום יש בזה כבוד כמו שרואים בכל סעודה חשובה שמדליקים נרות אע"פ שיש שם אור בשפע וגם אין זה מוסיף עונג אך יש בזה כבוד. אולם מה שכתב הרב זצ"ל שיש בזה "כבוד שבת", צריך עיון איזה כבוד יש בדבר שאינו מוסיף כלום ולא מועיל כלום, ומה שהוסיף עוד הרב זצ"ל שיש בזה כבוד כמו שרואים בכל סעודה חשובה שמדליקים נרות אע"פ שיש שם אור בשפע וגם אין זה מוסיף עונג אך יש בזה כבוד, הנה לכאורה הגדיר בזה גדר "כבוד" חדש, וה"כבוד" שהזכירו הפוס' הרי מבואר שהוא לישוב בסעודה מוארת בעונג ולא בצער שאז הוא בדרך כבוד שאינו יושב בחושך, ולא כבוד אחר. וכן מוכח מהתוספות הנ"ל במפורש, שהרי ר' ישמעאל אמר שאין מדליקין בעטורן מפני "כבוד השבת" והתוספות ביארו את דברי רבא שביאר את דברי ר' ישמעאל שה"חובה" הוא שיעשה את הסעודה במקום שהנר דולק משום "עונג שבת". ואם "כבוד שבת" בנר הוא ענין אחד ו"עונג שבת" הוא ענין אחר, איך כתבו התוספות לבאר את דברי ר' ישמעאל אחרת ממה שהוא אמר בעצמו?. ובזה נדחו טענות המיישבים את המנהג בטענה שהגם שאין הנר מוסיף "עונג" סוף סוף הוא מוסיף "כבוד", שהמציאות ודברי התוספות מכחישים את דבריהם. ואכמ"ל. גם מה שהביא הרב זצ"ל קצת ראיה למנהג דורנו ממנהג הדלקת נרות חנוכה בביהכ"נ, הנה אחר המחילה רבה לכאורה אינו דומה, שכאן הוא מוסיף על תקנת חז"ל ומגביר פרסומי ניסא גם בבית הכנסת ויש בזה תועלת לעיקר המצוה, אבל בנדון שלנו אדרבה ההיפך הוא הנכון, שאת עיקר המצוה אינו מקיים הואיל שאין אנו צריכים לה. (וע"ע להגאון ר' דוד יוסף שליט"א בספר הלכה ברורה חלק טו בשו"ת אוצרות יוסף סי' ד עמ' לג).

ומה שכתב ליישב עוד הגר"מ לוי שכל שלא הודלק החשמל לכבוד שבת אין חשש וכמו שמצינו בבית יוסף שהביא דברי הגאון מהר"י אבוהב ז"ל שיש מקומות שנוהגות הנשים בערב שבת להדליק נר קודם שיגיע זמן ההדלקה וקורין אותו נר של חול, ואח"כ מדליקין נר של שבת. הנה גם בזה לא נחה דעתנו כלל, שהן אמת שצריך להדליק נרות שבת במיוחד לכבוד שבת, ולכן צריך שיכבה החשמל וידליק הנר ואזי ישוב להדליק החשמל, אבל כל שמדליק בזמן שהחשמל דולק כך שאינו מועיל בהדלקתו כלום ולא מוסיף לא אורה ולא שמחה, אי"כ לא עשה כלום. והרי זה כמו שכתב מרן בש"ע (סימן רסג סעיף ט): המדליקין בזויות הבית ואוכלים בחצר, אם אין הנרות ארוכות "שדולקות עד הלילה הוי ברכה לבטלה", ע"כ. והוא משום שלא נהנה מהדלקת הנרות כלל. (וע"ע בקונטרסי שהארכת בדעת הגר"מ לוי זצ"ל ולהבה"ח בדעת מו"ר ועט"ר מרן ראש הישיבה הגר"מ מאזוז שליט"א בירחון אור תורה אייר תשל"ו סי' קלב).

זאת ליהודה

מאת הרב יהודה נסיר שליט"א
ראש כולל להוראה "עץ חיים"
ובית הוראה "אור יוסף"

חנוכה - לקחת אחריות!

"מה אני ומה חיי? עפר אני בחיי קל וחומר במיתתי!". נסו להיזכר, מתי שמעתם בפעם האחרונה אדם הנתקף בפרץ של ענוה כזאת, וכל כולו בטוח בעצמו ש... הוא אינו יכול! פשוט איננו מסוגל!.

אכן, בדרך כלל יעמוד אדם על דעתו ויהיה קנאי בכל כוחו ויכולתו בעבור כבודו, אבל, כשמגיע זמן או הזדמנות בה עליו לקחת אחריות, זמן או הזדמנות בהם ביכולתו לעשות ולהצליח, והנה, דוקא באותה עת פרץ הענוה הנזכר מתגלה אצלו במלא כוחו, מי הוא ומה רוצים ממנו, הוא אינו יכול, איננו מסוגל!!!

הנה הגיע חג החנוכה, ולא לחינם הוא מכוונה בפי העם 'חג האורים', כי עם כל הכבוד לאכילת הספוגניות ומשחק הסביבון, עיקרו, ואולי יותר נכון לומר כולו עוסק בהדלקת נרות החנוכה, אבל הפעם! אין ההדלקה עבורנו כבכל שבת (משום שלום בית) אלא 'לפירסומי ניסא' - להאיר לאחרים את אורה של התורה, אורה של האמונה. אבל... איך אנו 'אנשים פשוטים' נשנה ונאיר את העולם, מה רוצים ממנו?!

במכילתא (יתרו פיסקא ב') מצינו דברים היכולים להאיר עינינו בנושא זה, יתרו מחליט לחזור למקומו והנה: אמר לו משה ליתרו, אומרת המכילתא, אתה נתת לנו עצה טובה ועצה יפה והמקום (הקב"ה) הוודה לדבריך, "אל נא תעזוב אותנו!" אמר לו יתרו, כלום הנר מהנה אלא במקום חושך, וכי מהנר נהנין חמה ולבנה?, אתה חמה ואהרן אחיך לבנה. מה יעשה הנר בינכם?!, אלא הרי אני הולך לארצי, ואגייר לכל בני מדינתו ואביאם לתלמוד תורה ואקרבם תחת כנפי השכינה.

אמת, נוח לו לתינוק בבטן אימו, מקומו חם ונוח ולא דורש כל מאמץ, כך נוח וטוב לו לאדם להישאר ב'איזור הנוחות' שלו, להמשיך בסדר היום איליו הוא רגיל מזה שנים, להמשיך ולינוק, לקבל מהזולת בדרך בה מוטל עליו להתאמץ כמה שפחות. צאו וחשבו, גר צדק!, זה מקרוב הגיע לא רק לעולמה של תורה, אלא אף לסביבת היהדות, ומאידיך חתנו הוא גדול הדור והדורות. היכן טוב לו?!, היכן נוח לו?!. כמדומה שאין זו שאלה כלל, נוח וטוב לו להישאר בצל קורתו וחמימותו של חתנו, להמשיך ללמוד תורה ולקיים מצוות מתוך יחס מועדף של חמיו של נשיא הדור - משה רבנו.

אבל, יתרו, שכבר הפתיע אותנו כמה פעמים כשהשליך מעליו כל מחמדי עולם ובא למדבר לחסות תחת כנפי עם גולה, שידע להשיא עצה נכונה לגדול הדור חתנו משה רבנו. מפתיע אותנו שנית, הוא רק 'נר' מול חמה ולבנה, אין הוא מועיל במקום זה, ועל כן בוחר הוא לשוב למקומו למקום מדבר ושממה רוחנית, למקום של קשיים והתמודדויות. ובטחונו כה רב!, כה חזק!:

"אלא הרי אני הולך לארצי, ואגייר לכל בני מדינתו ואביאם לתלמוד תורה ואקרבם תחת כנפי השכינה", לא פחות ולא יותר, הגר הטרי שזה מקרוב בא, מחליט ללכת, אבל לא בכדי, לא בשביל מטרה קטנה, אלא מטרתו כבר סומנה - אגייר לכל בני מדינתו ואביאם לתלמוד תורה!.

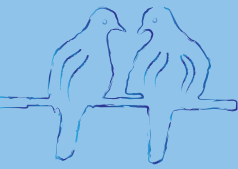
ואחר הדברים הללו, אין לנו אלא להבין, שכנראה ההבדל בינינו לבינו, היא אך ורק - כחה של האמונה בנותן התורה! בינו נא זאת.

בנרת חודש טוב ומבורך!

ברכה לבטלה כיון שאינו נהנה מאורו, עכ"ד. והנה לעצם הראיה במחכ"ת לענ"ד אינה ראייה, הואיל שבנידוננו כמות השמן ראויה ומספיקה לדלוק ולהאיר כראוי, ומה שיבוא אח"כ דבר אחר שייתר את הצורך בו כבר לא אכפת לך, וכלל גדול בידינו כל הראוי לבילה אין בילה מעכבת בו (מנחות יח ע"ב). והואיל ובשעת ההדלקה ראוי הוא הנר שיעשה את "שליחותו", ממילא שוב לא איכפת לך במה שיבוא דבר אחר וייתר את הצורך בו. ובאמת שבנ"ד הוא שפיר טפי מדין "ראוי לבילה", שכן בראוי לבילה לא נעשה כל מעשה כלל, ומתחילה כל הכשרו הוא ממה שהוא "ראוי", אולם בנידוננו בשעת ההדלקה - מקיים מצות נר שבת ומברך ע"ז, ועושה מעשה ממש של הדלקה, ועל הפוסל דבר זה מטעם שאח"כ מדליק האור ומייתר הצורך בנר - להביא ראייה שבאופן זה פוסל את הדלקת הנר הגם שבשעת הדלקה הוא ראוי למצוותו הן בכמות השמן והן בשאר פרטי ההלכה הצריכים לו, דמהיכא תיתי לפוסלו. ומ"מ גם לסברא זו אין להדליק את הנר מתחילה בשעה שהחשמל דולק, כיון שבשעת ההדלקה ממש לא תיקנו חז"ל לברך על "הראוי" לבילה ועל נר שכעת לא מאיר כלום (כיון שהוא שרגא בטיהרא) אלא על המועיל ממש, אבל על מה שיקרה אח"כ שוב לא איכפת לנו כנ"ל, וראייה ברורה לזה מדברי מרן הש"ע (סי' רסג ס"ח) גבי ג' בעלי בתים הסועדים יחד שאחד מדליק בברכה והבאים אחריו ידליקו בלא ברכה, ולפי דרכם של החכמים הנ"ל, צריך ביאור כיצד יכול לברך אף הראשון, שהלא הרי הפשט הוא שיוודעים בעלי בתים אלו שבכוונתם לשבות ולסעוד יחד, ובעל הבית הראשון הרי הוא יודע שמיד אחריו ידליקו חבריו ג"כ נרות, וא"כ מרן שסובר שאין לברך אף כשיש תוספת אורה בכזה מצב ממש, כיצד לא הורה שלא יברך אף הראשון, שהרי מיד אחריו ידלק אור נוסף ע"י נר חברו, וממילא האור שהדליק בנר שלו הרי הוא כתוספת אורה בלבד וכיצד יברך. ועל כרחנו שכשמברך ומאיר האור הראשון לא איכפת לנו ממה שאח"כ יתוסף לזה אור אחר, אף אור הפוטרו מהדלקה בברכה, ודוק.

ועוד שכל שאלתו החכמים הנ"ל באה דוקא לדעת הסוברים שאי אפשר לברך ולהדליק את אור החשמל מיד לצאת בו ידי חובת הדלקת הנר, אבל לדעת מרן החזו"ע (שבת ח"א ע"א ר"א) והתפלה למשה (ח"א סי' ז אות ו) ועוד, שסוברים שאפשר לצאת ידי חובה בהדלקת אור החשמל, ורק ממשיכים את עיקר התקנה והמנהג לברך על נר שבת (ובספר הלכה ברורה בשו"ת אוצרות יוסף חלק טו סי' ו בשער הציון אות ת, הביא עשרות רבות של פוס' דס"ל כן, וכן העלה להלכה, ע"ש), קושייתם לא מתחילה, שהרי מתחיל בהדלקת הנרות וממשיך בהדלקת החשמל והכל ענין אחד הוא וכמ"ש בשו"ת יביע אומר הנ"ל, אלא שבכדי שיוכל לברך על הנרות כשאין עדיין אור הקיים, צריך לכבות החשמל ואזי לקיים המצוה כדת, כנלע"ד. וכאמור כן דעת רוב ככל האחרונים ומזפת דורנו מרן רבנו עובדיה יוסף זצ"ל בראשם.

המורם מכל האמור: בכדי לקיים מצות הדלקת נרות שבת כתיקנם ושלא להיכנס חלילה בחשש ברכה לבטלה, צריך לנהוג כתקנת כל גדולי האחרונים, לכבות את אורות החשמל קודם ההדלקה, והאשה תברך על נרות שבת, ותכוין בברכה גם על אור החשמל שתדליק אח"כ ותדליק הנרות, ומיד אח"כ תדליק האשה גם את אורות החשמל לשם נרות שבת. וביום טוב שחל בערב שבת שא"א לכבות את האור קודם כניסת השבת, יכוונו את שעון השבת מערב שבת שייכבה את השעון בזמן הראוי להדלקת נרות. ואם לא עשו כן, לא ידליקו במקום שאור חשמל דולק, אלא במקום החשון קצת וזולת זה לא יברכו על הדלקת הנר. ולענ"ד דבר זה אינו חומרא וחסידות אלא דין ממש שכן צריך לנהוג.

בנין עדי עד

עצות והנהגות קצרות ומעשיות
בטלום בית וחינוך ילדים
מתוך ספר "בנין עדי עד"
מאת ראש בית ההוראה שליט"א

"ני לנך נוצרת"

בעלך טוען שהבית אינו מסודר, אין אוכל מוכן, והילדים משוטטים ברחובות, זה נכון?.

נכון חלקית אבל לא אני אשמה בזה, ואני יסביר לרב, בשעות הבוקר אני עוזרת לאמי, אחר הצהריים אני בעבודה, בערב יש לי שיעור תורה, בלילה אני צריכה לישב הדורים בבתי אחרים, ומתי אעשה אנוכי לביתי?.

בתי, אמר לה הרב, אספר לך דבר שאירע לפני שנים רבות, צבא ארצות הברית יצא למלחמה פתאומית מול המעצמה הגדולה סין, מפקדי הפלוגות לא נתנו שינה לעיניהם ביום ובלילה בכדי להכין את החיילים למלחמה, בחור בשם אריק אברמס חייל מצטיין משכמו ומעלה, היה מופקד על חיל המודיעין, תפקידו היה לתצפת על החיילים מאחד הגגות הגבוהים ולדווח למפקדים הבכירים בזמן אמת מה מתרחש בכל רגע בשטח. כמה ימים אחר תחילת הלחימה בעוד "אריק" מתצפת במשקפת, הוא הבחין במחבל שמתקרב אל החיילים מרחוק, הוא חשש שעד שיודיע למפקד על התקרית, המחבל כבר יבצע את זממו, אריק החליט לנטוש את עמדתו, ולרדת לשטח, באומץ לב נדיר הוא נכנס לתוך לוע הארי וירה מטווח אפס בגבו של המחבל... הסיפוק שאריק חש באותו רגע לא דמה לשום הרגשה שהיא הרגיש קודם בימי חייו, הוא היה בטוח שכל הפלוגה תישא אותו על כפיים והוא ישודרג לתפקיד בכיר בהרבה, הרי במעשהו הציל חיילים ממות בטוח....

אבל לא כך היו פני הדברים, כשאריק חזר ל"בסיס", ציפה לו מפקד זועם וחמור סבר, "נטשת את העמדה שלך", אמר לו בכעס, בסיום אותו "משפט שדה", נכנס אריק לכלא וירד בדרגה. אבל רק תסביר לי מה עשית?!, בסדר נטשתי עמדה, אבל הרי הצלתי כמה חיילים?!. אולי הצלת כמה חיילים, אבל כשבחרת לנטוש את העמדה, לא היה מי שיבחין בקבוצה של עשרה מחבלים שהגיהו מן העבר השני וכיתרו שלושים חיילים בכמה דקות... הסוף היה מר...

דני והביני, סיים הרב, בעולם הזה אנחנו עובדים את ה', לא אף אחד אחר, גם לא את עצמנו ואת הרצונות והסיפוקים הנראים לנו טובים ונכונים. ה' יתברך נתן לכל אחד ייעד ותפקיד משלו בעולם. את האשה יעד להיות "עזר כנגדו" (בראשית ב. יח), עזר לבעלה, לשמש כיד ימינו ולעזור לו לקיים את רצון ה' ולהתקדם במסילה העולה בית אל. ולזה אמרו רבותינו (ברכות ז.) "נשים במאי זכיין?"- נשים בזכות מה הן זוכות לעולם הבא? "באקרוי בנייהו לבי כנישתא ובאתנווי גברייהו בי רבנן ונטרין לגברייהו עד דאתו מבי רבנן". במה שהן שולחות את בניהן ובעליהן לבית הכנסת ובית המדרש ללמוד תורה, וממתנות הן להם עד שובם משם. לא בזכות שהן קוראות תהילים! לא בזכות מצות הפרשת חלה! לא בזכות שמיעתה שיעור תורה! לא בזכות כיבוד הורים! אלא בזכות עזרתה ובזכות שליחותה ויעודה בעולם- לעזור לבעלה בייעודו ותפקידו.

ואשרי האשה אשת החיל שזוכה ומעודדת את בעלה ומסירה ממנו כל מפריע רוחני וגשמי על מנת שיזכה ללמוד תורה ולקיים את המצות, שכל מעשיה הגשמיים צרור מצוות הם. ובזה היא עזר כנגדו- כרצון הבורא ישתבח שמו.

רב אורח

הגאון הגדול
רבי דוד יוסף שליט"א
חבר מועצת חכמי התורה
וראש ביהמ"ד יחוה דעת

בס"ד יד בתמוז תש"ף.
לכבוד מורנו ורבנו עטרת ראשנו
הגאון הגדול המובהק מאיר כברק, ואשר באורו נראה אור, מר
בריה דרבינא כמוהר"ר **דוד יוסף שליט"א**
חבר מועצת חכמי התורה וראש ביהמ"ד יחוה דעת פעיה"ק ת"ו.
שלום וברכה.

אשמה לקבל ממוה"ר שליט"א מענה בסוגיית הדלקת נר שבת במקום שאור החשמל דולק, והנה אנכי הצעיר עיינתי טובא בדין זה מהראשונים ועד האחרונים כדת, ועיינתי בספרו הנפלא הלכה ברורה (חלק טו בשו"ת אוצרות יוסף שבסוה"ס סי' ד) שהאריך הרחיב בכל הנ"ל, וששתי שבכל דרכי הלכתי בדרך הדר"ג שליט"א (ודב"ק פזורים בתשובתי לכל ארכה ורחבה).

אלא שנפשי לשאול הגיעה, מדוע אחר שדחה כל הסימוכין בזה בטענה הברורה דכלפי אור החשמל הוי כשרגא בטיהרא, וכל הישובים לא יועילו ולא יצילו. אפ"ה בסיכום הדברים כתב בלשון "ראוי ונכון", בלבד. והרי לפי דברי מוה"ר שליט"א משמע שהוא חובה ועכ"פ קרוב לזה. (ובפרט שאף בחזו"ע שכי"ר ראוי מאוד, מההערות שם משמע שהוא ממש הדין).

ורציתי לדעת אם הדר"ג שליט"א כתב כן רק הואיל שלא רצה לצאת חוצץ בסכינא חריפא נגד מנהג העולם, אבל סובר שכן הדין, או שיש סו"ס סמך טוב שיש להישען עליו וא"כ מהו?.

צירפתי לעיני מראה הכהן מה שכתבתי בזה בעניותי, [קיצור מתשובה זאת מובאת לעיל במדור הלכה למשה] וידעתי שאין זמנו איתו, אבל אולי יביט בזה מעט ואשמה, ומ"מ אודה מאוד ששייבני דבר בעיקר השאלה הנ"ל שיועיל לי מאוד לענין ההוראה למעשה.

בברכה רבה הצעיר יניב נסיר ס"ט.

ראש בית הוראה "מעין טהור" פעיה"ק ת"ו.

ומח"ס שו"ת הלכה למשה ג"ח.

וזה אשר השיבני הגאון הגדול ר' דוד יוסף שליט"א:

לכבוד הג"ר **יניב נסיר שליט"א**
שלום וישע רב.

עברתי על תשובתו בזה, ודבריו נכוחים למבין וישירים למוצאי דעת, וצודק מאוד שבודאי צריך לכבות את אור החשמל. ומה שכתבתי רק שראוי ונכון, הוא משום שלא נהגו כן, ואף שהמנהג צ"ע, מ"מ מאחר שכן נהגו, ונראה שקשה מאד לשנות מנהג זה, (ובפרט ביו"ט שחל ביום שישי, שאם נחמיר בזה מן הדין כמעט ולא יהיה אפשר להדליק נרות שבת, אא"כ ע"י שעון שבת וכו'). ואף אאמו"ר מרן זצוק"ל שאמר לי כמה פעמים שיש להחמיר בזה, מ"מ לא עמד על כך בביתו, וזכורני שאמי מורתי הרבנית ע"ה לא הקפידה בזה, ואף אאמו"ר לא עמד על כך, ודו"ק.

ולכן צדק כתר"ר שמה שלא כתבתי לאסור ממש, הוא מחמת שהוא נגד מנהג העולם, וכשם שמצוה לומר וכו'.

בברכת התורה

ובאהבה רבה

דוד יוסף

